

MAGYARY
PROGRAM

SZÉCHENYI TERV

Közszolgálati Nemzetközi Képzési Központ

A gazdasági integráció fejlődése, a Gazdasági és Monetáris Unió, az euró és a belső piac

Oktatási segédanyag

Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2013.

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Postacím: 1581 Budapest, Pf.: 15.
Cím: 1101 Bp., Hungária krt. 9-11.,
Telefon: +36(1)432-9000
Web: www.uni-nke.hu

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Tartalomjegyzék

1) Gazdasági integráció elméletek.....	4
2) Az európai gazdasági integráció fejlődésének állomásai	5
3) A belső piac és a négy szabadság.....	7
4) A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) elméleti alapjai (optimális valutaövezetek elmélete).....	8
5) A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) kialakulása	10
6) Monetáris politika és az Európai Központi Bank (EKB) feladatai és működése	12
7) A gazdaságpolitikai koordináció eszközei	14
8) A belső piac továbbfejlesztésének elméleti lehetőségei: adóharmonizáció	16
9) A pénzügyi szolgáltatások szabályozásának fejlődése.....	19
10) Gazdasági integráció és versenyképesség – az Európa 2020 stratégia.....	21

1) Gazdasági integráció elméletek

Az integráció különféle kereskedelmi és gazdasági tömörülések formájában valósulhat meg a mai világgazdaságban. Ezek lehetnek regionális szabadkereskedelmi blokkok vagy különféle szervezetek, amelyekben már a gazdaságpolitikákat is integrálják. Az európai gazdasági integráció kialakulása és fejlődése a *klasszikus Balassa-féle 1961-es integrációelmélet* fokozatainak alapvetően megfeleltethető. Az elmélet a következő integrációs formákat különbözteti meg:

(1) A *preferenciális vámövezet*ben az övezeten belüli országok különböző kedvezményeket (pl. alacsonyabb vámok, más kereskedelempolitikai kedvezmények) nyújtanak. Laza forma, mely még nem tekinthető valódi integrációnak.

(2) A *szabadkereskedelmi övezet*en belül nem alkalmaznak vámokat és mennyiségi korlátozásokat, a külkereskedelem liberalizált, harmadik államokkal szemben minden tagállam önálló kereskedelempolitikát folytat. Szabadkereskedelmi övezetre példaként az EFTA hozható.

(3) A *vámunió*n belül a külkereskedelem liberalizált, de harmadik országokkal szemben már közös kereskedelempolitikát alkalmaznak, közös vámtarifarendszert működtet.

(4) A *közös piac* az áruk és szolgáltatások mozgásának szabaddá tételén túl a termelési tényezők (tőke és munkaerő) szabad áramlását is lehetővé teszi. Az EK 1968. július 1-jétől vámunióként és közös piacként működött.

(5) Az *egységes piac* keretében az előbbieken túlmenően sor kerül a technikai (pl. standardok, előírások), a fizikai (pl. határellenőrzés) és a fiskális (eltérő adó-, támogatás- és árfolyampolitikából adódó) akadályok lebontására. Az EU-ban 1993-tól beszélhetünk egységes piacról.

(6) A *gazdasági és pénzügyi unió* a közös gazdaság- és monetáris politikát célul tűző integrációs folyamat végállomása. A közös piacon túl a gazdaságpolitikák összehangolását, harmonizálását is megvalósítják, mely végső fázisában a nemzeti gazdaságpolitikák közösségi szintű egyesítéséhez vezethet. Az integrált piacot a közös pénz bevezetése biztosítja, amely együtt jár az árfolyam- és kamatpolitika közösségi szintre kerülésével.

(7) A *politikai unió* a nemzetállamok politikai egyesülése államszövetség, föderáció, vagy konföderáció formájában. Közösségi törvényhozás, kormányzás és bírászkodás jellemzi. Az európai integráció belátható időn belül nem jut el az integráció ezen, legmagasabb fokára.

Balassa Béla szerint az integrációt felfoghatjuk folyamatként és állapotként. Statikus értelemben a gazdasági integráció egy olyan helyzet, melyben egy gazdaság nemzeti elemeit többé nem választják el gazdasági határok, hanem mint egység, együttesen funkcionálnak. A dinamikus felfogás a tagállamok közötti gazdasági határok fokozatos leépítésére utal, miközben a korábban elkülönült nemzeti egységek fokozatosan egy nagyobb egészbe egyesülnek.

2) Az európai gazdasági integráció fejlődésének állomásai

Az integráció kérdése Európában a második világháború után merült fel. A világháború után szétszakadó Európa nyugati felében hamar felismerték, hogy a kialakuló kétpólusú világrendben az öreg kontinens csak egységesülése révén lehet képes lecsökkent politikai és gazdasági súlyának, befolyásának növelésére. Ebben a szellemben hozta létre tíz nyugat-európai állam 1949. május 5-én az *Európa Tanácsot*, melyet azonban még nem lehetett integrációs tömbnek tekinteni, inkább volt regionális nemzetközi szervezet. A francia-német viszony rendezése érdekében 1950. május 9-én meghirdetett *Schuman-terv* a német szén és a francia vasérc közös piacának megteremtését tűzte ki célul (Robert Schuman és Jean Monnet dolgozták ki). Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, a Németországi Szövetségi Köztársaság és Olaszország (az ún. „Hatok”) 1951. április 18-án aláírták az *Európai Szén- és Acélközösségről* (ESZAK) szóló szerződést, mely 1952. július 23-án lépett hatályba.

Az 1950-es évek végére háttérbe szorultak azok az elképzelések, melyek Európa gazdasági integrációját szektorális alapon képzelték el. Az 1956-ban működő Spaak-bizottság munkájának eredményeire építve a „Hatok” 1957. március 25-én Rómában aláírták az *Európai Gazdasági Közösséget* (EGK) és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződéseket, az ún. *Római Szerződéseket*, melyek 1958. január 1-én léptek hatályba. A Római Szerződés a Közösség központi céljaként közös piac létesítését, továbbá a tagállamok gazdaságpolitikájának fokozatos egymáshoz közelítésével a folyamatos fejlődést és az államokat összekötő kapcsolatok szorosabbra fűzését fogalmazta meg. Célul tűzte ki a vámok,

mennyiségi korlátozások megszüntetését, *vámunió* létesítését, közös kereskedelempolitika folytatását, az áruk és szolgáltatások mellett a tőke és a munkaerő szabad mozgásának biztosítását, valamint közös mezőgazdasági, közlekedési és versenypolitika kialakítását. A vámok és mennyiségi korlátozások lebontása a tervezett 1970-es határidő előtt két évvel, 1968 közepére befejeződött, s hatályba léptek a közös külső vámok is. 1962-ben döntés született közös agrárpolitika kialakításáról is, mely precedensértékű volt. A vámunió keretében a tagállamok egymás közötti kereskedelme rendkívüli dinamikusan nőtt. A sikereken felbuzdulva az EGK vezetői 1969-70 fordulóján már a monetáris unió bevezetését tervezték. A részleteket kidolgozó Werner-terv azonban hamar megbukott a '70-es évek elején kitört pénzügyi krízis és olajválság következtében.

1967 júliusára összevonásra kerültek az ESZAK, az EGK és az Euratom intézményei, egy Bizottság és egy Tanács szolgálta mindhárom szervezetet. Az *Európai Közösségek* (EK) elnevezés is ettől kezdve használatos. A „Hatok” integrációjának eredményeit látva az Egyesült Királyság már 1961-ben jelezte csatlakozási szándékát, ám De Gaulle francia tábornok többször is megvétózta a felvételi kérelmét, mert a brit belépésben az amerikai befolyás növekedésének veszélyét látta. Az Egyesült Királyság végül 1973-ban lett az EK tagja – Dániával és Írországgal együtt. A bővítés azonban nem állt meg itt, 1981-ben Görögország, 1986-ban pedig Spanyolország és Portugália csatlakozott a Közösségekhez.

Az olajválságok és recessziók következtében a Közösségen belül megsokszorozódtak az ún. „nem vámjellegű korlátozások”, melyek lehetetlenné tették a közös piac teljes megvalósítását. Az 1985-ben elkészült *Fehér Könyv* ezért az egységes piac megvalósításának tervét vázolta fel. A Fehér Könyv a valódi közös piac létrejöttét akadályozó fizikai (határformalitások, határellenőrzés), pénzügyi (költségvetési, adózási szabályok) és technikai (műszaki előírások) korlátok felszámolását célozta és ezzel kapcsolatban mintegy 300 konkrét jogalkotási feladatot is megjelölt. Az 1986. február 18-án aláírt és 1987. január 1-én hatályba lépett *Egységes Európai Okmánnyal* megvalósult alapszerződés-módosítás az egységes belső piac 1992 végéig történő megteremtését tűzte ki az integráció következő céljául. Az egységes piac megteremtése lényegében a tagállami jogszabályoknak mintegy 300 közösségi irányelv alapján megvalósuló összehangolását jelentette 1987 és 1992 között.

Az *Európai Unió létrehozásáról szóló szerződés*, melyet 1992. február 7-én Maastricht városában írtak alá, alapvető változásokat hozott az integráció jellegében. A tagállamok a gazdasági integráció mélyítése érdekében elhatározták, hogy gazdasági és monetáris unióra

lépnek és legkésőbb 1999-ig közös valutát vezetnek be. A politikai integráció szorosabbra fűzése érdekében közös kül- és biztonságpolitika létrehozása mellett döntöttek és a bel- és igazságügy területén is közös célokat fogalmaztak meg. Bevezették az uniós polgárságot, és elhatározták a személyek szabad mozgásának teljes körű megteremtését is. A Maastrichti Szerződés révén sajátos hárompilléres szerkezet jött létre. Első pilléreként határozták meg az Európai Közösségeket, második pillér a közös kül- és biztonságpolitika, a harmadik pillér pedig a bel- és igazságügyi együttműködés lettek. 1995-ben újabb bővítésre került sor: Ausztria, Finnország és Svédország 1995. január 1-én csatlakozott az Európai Unióhoz. A Maastrichti Szerződés előírása alapján 1999. január 1-én közös európai pénz került bevezetésre (készpénzformában csak 2002-től), melyet az euró névre kereszteltek. Ezáltal az EU a következő integrációs szintre, a *Gazdasági és Monetáris Unió* szintjére lépett. Az Unió további bővítéséhez és az eredetileg hat tagállamra tervezett intézményrendszer átalakításához szükségessé vált az alapszerződés módosítása, melyet először 1997-ben Amszterdamban tettek meg, majd - mivel a szerződés nem hozta el a kívánt eredményt – 2001. február 26-án aláírták a *Nizzai Szerződést*. 2004. május 1-én Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia csatlakozásával megtörtént az EU történelmi keleti bővítése, melyhez szorosan kapcsolódva 2007. január 1-én Románia és Bulgária is teljes jogú taggá vált. Már a Nizzai Szerződés aláírásakor világossá vált, hogy ez a szerződés sem biztosít hosszú távon, 27 tagállam számára megfelelő intézményi működést, ezért – elhúzódó vitákat és ratifikációt követően – 2009. január 1-én hatályba lépett az alapító szerződéseket módosító reformszerződés, a *Lisszaboni Szerződés*. A szerződés legjelentősebb újításai: felszámolta a hárompilléres rendszert, egységes jogi keretet adott az Uniónak, egyszerűsítette az uniós döntéshozatalt, létrehozott két új kulcspozíciót (az Európai Tanács állandó elnöke és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője tisztséget). A 21. század nagy kérdése, hogy az Unió a jövőben továbbhalad-e a kijelölt úton a valódi gazdasági és monetáris, majd politikai unió felé.

3) A belső piac és a négy szabadság

Az egységes belső piac megteremtése az európai gazdasági integráció fejlődésének meghatározó szakasza. A közös piac olyan belső határok nélküli térséget jelöl, amelyben az *árak, a szolgáltatások, a személyek és a tőke* (az Európai Unió ún. *négy gazdasági szabadsága*)

szabadon áramolhat. Az integráció első lépcsőfoka a közös piac kialakítása volt, melyet az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) 1957-ben létrehozó *Római Szerződés* tűzött ki célul. A közös piac megteremtésének elengedhetetlen feltétele volt a vámunió létrehozása, mely 1968. július 1-jén valósult meg. A Római Szerződés által kitűzött határidőre, 1969 végére pedig a közös piac minden feltétele létrejött. A közös piac működésének első húsz évét a 'negatív integráció' jellemezte, azaz nem elsősorban jogszabályok útján, hanem a Római Szerződésbe foglalt rendelkezésekkel működött.

Az 1986-os *Egységes Európai Okmánnyal* megvalósult alapszerződés-módosítás az egységes belső piac 1992 végéig történő megteremtését tűzte ki az integráció következő céljául. Az ennek alapjául szolgáló, a Bizottság által 1985-ben megjelentetett *Belső Piaci Fehér Könyv* 729 olyan közösségi jogszabály meghozatalát tartotta szükségesnek, melyek célja a négy gazdasági szabadság érvényesülését gátló akadályok lebontása. Az Európai Uniót 1992-ben létrehozó *Maastrichti Szerződés* az egységes belső piacot már olyan, határok nélküli gazdasági térségnek nevezte, ahol a közösségi jog alapján biztosítják az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke mozgásának szabadságát. A belső piac 1993-ra történő megteremtése csupán az első szakasz végét jelentette, hiszen a belső piac kiteljesítése, továbbfejlesztése napjainkban is tart. Az Európai Bizottság 2011-ben javaslatot tett a belső piacot továbbfejlesztő további tizenkét intézkedésre.

A belső piaci vitarendezés fórumaként 2002 júliusa óta *SOLVIT hálózat* működik, melyek feladata, hogy a bírósági út helyett más módon segítsen megoldani az uniós polgárok azon problémáit, melyek a belső piac érvényesítésének hiányosságaiból fakadnak.

4) A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) elméleti alapjai (optimális valutaövezetek elmélete)

A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) megteremtését gazdaságelméleti tekintetben is érdemes megvizsgálni, melyhez az elméleti háttér az 1960-as években, Mundell (1961) és McKinnon (1963) írásai alapján kialakult *optimális valutaövezetek elmélete* adja meg. Az elmélet azt vizsgálja, hogy egy adott országnak a lebegő árfolyamrendszer alkalmazása előnyösebb vagy pedig más ország valutájához érdemes kötnie fizetőeszközét és ezt milyen feltételek mellett tegye. Az optimális valutaövezet három feltétele:

- a rugalmas és jól funkcionáló tényezőpiacok megléte; vagyis a tőke és a munkaerő mobilitása alapján a tényezőárak képesek a külső árváltozásokhoz igazodni;
- a régió olyan belső homogenitást ér el, hogy nem fenyegetik aszimmetrikus sokkok; valamint
- a gazdasági zavarok elhárításához a megfelelő költségvetési transzferekre van lehetőség.

A valutaövezethez csatlakozás azzal jár, hogy az adott ország lemond az önálló monetáris politika viteléről, a gazdaságot érő sokkok kezelésének egyik fontos eszközéről. Az optimális valutaövezetek elmélete szerint az unión belüli közös monetáris politika csak akkor lehet megfelelő helyettesítője az önálló monetáris politikának, ha a gazdaságot érő sokkok nagy valószínűséggel hasonlóak az unió többi tagországát érő sokkokhoz. Az elmélet szerint a hasonló gazdasági szerkezet, a külkereskedelmen keresztüli szoros integráció, illetve ezekkel összefüggésben az üzleti ciklusok összhangja biztosítékot jelent arra, hogy a gazdasági térséget érintő sokkok szimmetrikusak legyenek. Azonban e feltétel hiányában is előnyös lehet a monetáris unióhoz csatlakozni, feltéve, hogy megfelelően működnek azok az önálló monetáris politikát helyettesítő mechanizmusok, amelyek helyreállítják egy esetlegesen bekövetkező aszimmetrikus gazdasági sokk következményeit. E mechanizmusok működését általában két fontos tényező megléte biztosítja: a rugalmas munkaerőpiac (bérrugalmasság, munkaerő-mobilitás) és a fiskális politika rugalmassága.

A GMU a Mundell féle értelemben nem optimális valutaövezet, hiszen nem felel meg az optimális valutaövezetekkel szemben támasztott feltételeknek. A tagállamok gazdasági ciklusai ugyanis lényegesen eltérnek egymástól, az euróövezet egyes tagállamai között a gazdasági növekedés tekintetében óriási különbségek tapasztalhatók. A tényezőpiacok (főleg a munkaerő- és részben a szolgáltatáspiac) nem rugalmasak, és nem állnak rendelkezésre olyan mértékű uniós szintű költségvetési transzferek, amelyek segítenek a néhány tagállamban esetlegesen jelentkező gazdasági zavarok kezelésében. A többéves költségvetési keretrendszer az EU GNI 1%-kát kitevő éves nagyságával is eltörpül még a kis újraelosztási aránnyal rendelkező országok költségvetései mellett is.

A fiskális politika rugalmassága tekintetében sem tekinthető optimálisnak a GMU. Időnként – és a jelenlegi válság kapcsán egyre gyakrabban – uralja az integráció jövőjéről szóló közbeszédet, hogy a monetáris és fiskális integráció eltérő fokon áll a GMU-ban. Míg a monetáris politika közös, addig a költségvetési politika elsődlegesen tagállami hatáskörben

maradt, a GMU tehát valójában egy monetáris unió valódi gazdasági unió nélkül. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény (SNE) 1997-es megalkotása éppen azt a célt szolgálta, hogy a monetáris és fiskális politika között fennálló diszkrpanciát a lehető legnagyobb mértékben csökkentse. Az SNE azonban nem bizonyult elég hatékonynak, ezért 2010-ben elkezdődött az EU gazdasági kormányzásának gyökeres és átfogó reformja. A hatékonyan működő és megfelelő fegyelmező erővel bíró SNE azért is fontos, mert a tagállamok költségvetési politikájának mélyebb koordinációja segíti a szinkronizált üzleti ciklusok megteremtését és az aszimmetrikus sokkok együttes kezelését.

5) A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) kialakulása

A közös piac megteremtése folyamán, az 1960-as évek végén merült fel az európai monetáris politika kialakításának igénye. A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) megvalósításának kidolgozására felállított különbizottság 1970-re készítette el jelentését. A **Werner-terv** három szakaszban képzelte el a GMU létrehozását 1980-ig. A terv értelmében a tagállamok egymással szembeni árfolyam-ingadozásait $\pm 0,6\%$ -os ingadozási sávban tartották, majd a sáv fokozatos szűkítésével jutottak volna el az árfolyamok teljes rögzítéséhez. A Werner-terv azonban elbukott a Bretton Woods-i rendszer szétesése és az 1973-as olajválság miatt.

A GMU megteremtésére irányuló második kísérlet az 1979-ben, francia-német kezdeményezésre született **Európai Monetáris Rendszer** (EMS) volt. Az EMS három eszközre épült: az árfolyam-mechanizmusra (ERM), a közös valutára (ECU) és a különböző hitelmechanizmusokra. Az ERM-ben minden résztvevő valutája $\pm 2,25\%$ -os sávon belül mozoghatott az összes többi valutával szemben. A '90-es évekre az egységes belső piac létrehozásával a gazdasági integráció szinte kiteljesedett. Ehhez igazodva a tagállamok a gazdaságpolitikai koordinációt is igyekeztek szorosabbra fűzni. A rendszer jól működött, 1988-ban ezért újra előkerült a monetáris unió megvalósításának gondolata. Az 1989-es **Delors-terv** vázolta fel a GMU létrehozásának ütemtervét, amely az 1992-ben aláírt maastrichti szerződéssel vált az elsődleges joganyag részévé. A GMU megvalósítása során három szakaszban vezették be a közös valutát, az eurót.

Az **első, 1990-től 1994-ig tartó szakaszban** megvalósult a tőkepiacok liberalizációja és folytatódott a belső piac működése előtt álló akadályok lebontása.

A **második lépcsőben 1994 és 1999 között** az Európai Monetáris Intézet (EMI), majd az Európai Központi Bank (EKB) és a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) kiépítésére került sor. A közös monetáris politika vitelének intézményi feltétele a közös európai jegybank, az EKB létrehozása volt. Ez az intézmény gondoskodik az euróövezeten belüli árstabilitás megőrzéséről. 1997-ben elfogadásra került a **Stabilitási és Növekedési Egyezmény** (SNE), mely a költségvetési fegyelem kikényszerítésének alapja. Az SNE szabályai a tagállamok államháztartásának fenntarthatóságát, hatékonyságát és eredményességét, és ezáltal a GMU megfelelő működését biztosítják. Az SNE-n belül található egy „prevenációs” (megelőző) és egy „kiigazító” ág.

1999-től 2001-ig az euró számlapénzként működött, majd a **harmadik szakasz** lezárásaként 2002-ben került sor a készpénzként történő bevezetésére. Az euró-övezetnek jelenleg 17 tagja van.¹ A közös valuta bevezetése minden tagállamnak kötelezettsége, de ahhoz teljesíteni kell az euróövezeti tagsághoz szükséges gazdasági feltételeket. Kivételt képez ez alól az Egyesült Királyság és Dánia, mivel a két országnak a Szerződés biztosít lehetőséget a távolmaradásra (úgynevezett „opt-out”). Magyarország esetében a csatlakozási szerződés tartalmazza az euró-övezetbe történő belépésre vonatkozó kötelezettséget. Magyarország jelenleg nem rendelkezik az euró bevezetésére vonatkozó céldátummal.

A belépés előtt tehát minden tagállamnak bizonyítania kell, hogy hajlandó és képes gazdaságát az euró-övezetéhez közeli állapotba hozni és kész önálló monetáris politikájának feladására. Ennek objektív mérésére szolgálnak a **maastrichti konvergencia-kritériumok** (egymáshoz közelítés feltételei), melyek a következő feltételeket tartalmazzák:

- **Árfolyamstabilitás:** a tagjelölt valutájának piaci árfolyama az Európai Árfolyam-mechanizmusba (ERM II) történő belépést követő két évig a Szerződésben meghatározott ingadozási sávon belül marad.
- **Fenntartható költségvetési pozíció:** az adott tagország államháztartási hiánya legfeljebb a GDP 3%-át, államadóssága legfeljebb a GDP 60%-át teheti ki. A fenntartható költségvetési pozíció megítélése nemcsak gazdasági, hanem politikai döntés is.

---

¹ 1999-ben vezették be: Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország. Ezt követően vezették be: Görögország (2001), Szlovénia (2007), Ciprus (2008), Málta (2008), Szlovákia (2009), Észtország (2011). Lettország 2014. január 1-én vezeti be az eurót.

- **Árstabilitás:** a vizsgált tagország inflációs rátája az euróövezeti csatlakozását megelőző két évben legfeljebb 1,5 százalékponttal múlhatja felül a három legalacsonyabb inflációs rátát felmutató tagállam inflációs mutatójának átlagát.
- **Kamatkonvergencia:** a vizsgált tagország hosszú távú kamatlába legfeljebb 2 százalékponttal múlhatja felül a legalacsonyabb inflációs rátát felmutató három tagállam hosszú távú kamatainak átlagát.

6) Monetáris politika és az Európai Központi Bank (EKB) feladatai és működése

A közös monetáris politika vitelének intézményi feltétele egy közös európai jegybank létrehozása volt. Az 1992-ben aláírt Maastrichti Szerződéssel elfogadásra kerültek a **Központi Bankok Európai Rendszere** (KBER), az Európai Központi Bank (EKB) és az Európai Monetáris Intézet (EMI) alapokmányairól szóló jegyzőkönyvek. Az ezekben foglaltaknak megfelelően jött létre 1994. január 1-jén az **Európai Monetáris Intézet** (EMI), amelynek fő feladata az euró bevezetésének és a közös monetáris politikának az előkészítése, valamint a tagállamok monetáris politikájának koordinálása volt. Bizonyos hatáskörök azonban ekkor még a tagállami jegybankoknál maradtak. Az EMI elnöke Lámfalussy Sándor volt.

Az EMI-t 1998. június 1-jén a frankfurti székhelyű **Európai Központi Bank** (EKB) váltotta fel. Az EKB elnöke 2011. november óta Mario Draghi. Az intézmény feladatai:

- az EU gazdasági és monetáris politikai kereteinek, céljainak meghatározása;
- az árstabilitás megőrzése (az infláció ellenőrzés alatt tartása), különösen az euróövezetben; és
- a pénzügyi rendszer stabilitásának megőrzése, annak biztosításával, hogy a pénzügyi piacok és intézmények felügyelete megfelelő legyen.

Az eurórendszer az EKB és az euróövezet 17 tagjának nemzeti jegybankjai alkotják. A KBER tagjai az EKB és mind a 28 tagállam nemzeti bankjai, azaz az eurórendszer tagjain kívül azoknak a tagállamoknak a nemzeti bankjai is, melyek még nem vezették be az eurót. Az EKB felel az euróövezet központi bankjai közötti szoros együttműködésért. Az eurórendszernek monetáris politikai eszköztár áll a rendelkezésére, hogy megvalósíthassa elsődleges célkitűzését, az árstabilitás fenntartását.

Céljai elérése érdekében az EKB a monetáris politikai eszköztár alábbi három elemével rendelkezik: nyíltpiaci műveleteket hajt végre, jegybanki rendelkezésre állást biztosít, valamint a hitelintézeteket az eurórendszerrel vezetett számláikon kötelező tartalék képzésére kötelezi.

Az eszköztár legfontosabb eleme a **nyíltpiaci művelet**, amely lehetővé teszi a kamatlábak alakítását; a pénzpiac likviditási helyzetének kezelését; és a monetáris politikai irányvonal jelzését. Négy típusa van: irányadó refinanszírozási művelet, hosszabb távú refinanszírozási művelet, finomhangoló művelet, és strukturális művelet.

A **jegybanki rendelkezésre állás** az egynapos (O/N) likviditás bővítésére vagy szűkítésére szolgál, jelzi a monetáris politika általános helyzetét, illetve határt szab az egynapos piaci kamatlábnak. Kétféle ilyen konstrukció létezik: aktív oldali rendelkezésre állás és betéti rendelkezésre állás.

Az eurórendszer arra kötelezi a hitelintézeteket, hogy a nemzeti központi banki számlájukon minimális tartalékot képezzenek. A **kötelező tartalék** rendszerének célja a pénzpiaci kamatok stabilizálása, valamint strukturális likviditáshiány létrehozása (vagy növelése).

Az EKB **döntéshozatali szervei** az alábbiak:

- az Igazgatóság a napi működést felügyeli. 6 tagja van (egy elnök, egy alelnök és négy további tag), akiket az euróövezet országainak vezetői 8 évre neveznek ki.
- a Kormányzótanács meghatározza az euróövezet monetáris politikáját, és rögzíti azokat a kamatlábakat, amelyek szerint a kereskedelmi bankok pénzt kölcsönözhetnek a Központi Banktól. A Kormányzótanácsot az Igazgatóság, valamint az euróövezet 17 nemzeti központi bankjának a kormányzói alkotják.
- az Általános Tanács az EKB tanácsadói és koordinációs munkájában vesz részt, és segít az euróövezethez csatlakozni kívánó országoknak a felkészülésben. Tagjai az EKB elnöke, alelnöke, valamint a 28 uniós tagállam nemzeti központi bankjainak a kormányzói.

Az EKB teljes körű függetlenséget élvez. Sem az EKB, sem az eurórendszer nemzeti központi bankjai, sem ezek döntéshozatali szerveinek a tagjai nem kérhetnek, és nem fogadhatnak el utasítást más szervektől. Ezt az elvet valamennyi uniós intézménynek és kormánynak is tiszteletben kell tartania.

Az euróövezeten kívüli tagállamok az ún. **ERM II árfolyam-mechanizmuson** keresztül kapcsolódhatnak az euróövezethez. Az árfolyam-mechanizmus két jogi dokumentumon alapszik: az Európai Tanács 1997. június 16-án kelt állásfoglalásán, valamint az EKB és az euróövezeten kívüli országok nemzeti bankjai között 1998. szeptember 1-jén létrejött módosított megállapodáson. Jelenleg három tagállam vesz részt az ERM–II-ben: Dánia (1999. január 4. óta, ERM–I-es tagságának folytatásaként), Litvánia (2004. június 28. óta) és Lettország (2005. május 2. óta). A 2004-ben illetve 2007-ben és 2013-ban uniós taggá vált országok idővel várhatóan szintén a mechanizmus tagjai lesznek.

7) A gazdaságpolitikai koordináció eszközei

A tagállami gazdaságpolitikákat koordinálni kell EU-s szinten egy gazdasági kormányzási keretrendszer formájában, hiszen a tagállamainak gazdaságpolitikai döntései kihatnak egymásra. A GMU létrehozását követően az uniós intézmények által lefolytatott felügyeleti tevékenység a válság kitöréséig legfőképpen a költségvetési kérdésekre koncentrált. A válság azonban rámutatott ennek elégtelen mivoltára. Ezáltal a felügyeleti tevékenység horizontálisan kibővült és mélyült is. A válság rámutatott arra a hiányosságra, hogy az erős, központosított monetáris pillér mellé erős gazdasági kormányzási pillér megteremtése is szükséges. Ennek érdekében 2010-ben elkezdődött az EU gazdasági kormányzásának gyökeres és átfogó reformja.

Az uniós intézmények által lefolytatott felügyeleti mechanizmusokat az **európai szemeszter** fogja össze egységes szerkezetbe. A szemeszter célja az EU2020 stratégia² célkitűzéseinek elérése is. A szemeszter azzal kezdődik, hogy az Európai Bizottság minden évben ősz végén elkészíti az Éves Növekedési Jelentését ("Annual Growth Survey"), amelyben azonosítja azokat a területeket, amelyek megalapozzák az EU növekedését. Ez alapján a Tanács iránymutatásokat fogad el, amelyeket a tagállamok beleépítik a tavasszal elkészítendő

---

² Az EU2020 az EU 10 éves (2010-20) versenyképességi stratégiája a Lisszaboni Stratégia folytatásaként, amely különböző szakpolitikai területeken (innováció, K+F, foglalkoztatás, oktatáspolitikai) konkrét célkitűzéseket foglal magában. A tagállamok évente Nemzeti Reformprogramot nyújtanak be a Bizottságnak, melyben bemutatják, hogy milyen gazdaságpolitikai intézkedéseket terveznek azért, hogy hozzájáruljanak az EU2020 célkitűzések teljesítéséhez.

stabilitási / konvergencia programjaikba³, illetve Nemzeti Reformprogramjaikba. Ezeket az Európai Bizottság értékeli és országspecifikus ajánlásokat készít, amelyeket a Tanács fogad el az Európai Tanács jóváhagyásával. Ezeket az ajánlásokat a tagállamoknak figyelembe kell venniük a következő évi költségvetés elkészítése során.

A költségvetési fegyelem kikényszerítésének alapja az 1997-ben létrehozott *Stabilitási és Növekedési Egyezmény* (SNE), amelyet a gazdasági kormányzás reformja során 2011-ben erősítettek meg. Az SNE olyan szabályokra alapul, amelyek a tagállamok államháztartásának fenntarthatóságát, hatékonyságát és eredményességét, és ezáltal a GMU megfelelő működését biztosítják. Az SNE-n belül található egy „prevenciós” (megelőző) és egy „kiigazító” ág.

- A prevenciós ág rendelkezései szerint a tagállamoknak éves stabilitási / konvergencia programokat kell benyújtaniuk, amelyben meghatározzák, hogy miként kívánják középtávon megőrizni vagy elérni a megfelelő költségvetési pozíciókat.
- A Paktum kiigazító ága az ún „**túlzotthiány-eljárás**” szabályait tartalmazza. Erre az eljárásra akkor kerül sor, amikor egy tagállam államháztartásának hiánya meghaladja a Szerződésben meghatározott küszöböt, azaz a GDP 3%-át. Ebben az esetben a Tanács az érintett tagállam számára ajánlásokat küld, melyekben felszólít a túlzott hiány kiigazítására, és határidőt állapít meg a korrekció végrehajtására. Amennyiben a tagállam nem felel meg az ajánlásokban foglaltaknak, az eljárás következő lépéseként az euróövezeti tagállamokra bírság is kiszabható.

A gazdasági kormányzás 2010-12-es reformja során létrehoztak egy új, **egyensúlytalansági felügyeleti** eljárást az EU tagállamaiban kialakuló makrogazdasági egyensúlytalanságok észlelésére és korrekciójára. Az Európai Szemeszter keretein belül a Bizottság évente jelentést készít a tagállamok esetleges gazdasági egyensúlytalanságairól (pl.: ingatlanpiaci buborék veszélye). Amennyiben bebizonyosodik, hogy túlzott egyensúlytalansági helyzet állt elő, a Tanács az érintett tagállamot felkéri, hogy készítsen programot a probléma kezelésére, majd számon is kéri az intézkedések végrehajtását.

A válság rámutatott, hogy olyan területeken is szükséges a gazdaságpolitikai koordináció, amelyek eddig kizárólag tagállami hatáskörbe tartoztak (foglalkoztatás, nyugdíjrendszer, adórendszer). Ennek egyik első eleme volt az **Euró Plusz Paktum**, melynek értelmében az ahhoz csatlakozó tagállamok (a kimaradó négy tagállam: Csehország, Egyesült Királyság,

---

³ A költségvetési fegyelem biztosításának egyik fő eszköze az, hogy az euróövezet tagállamai stabilitási programot nyújtanak be, míg az eurót nem használó tagállamok konvergencia programot. Ezekben a programokban a tagállamok lefektetik a fő költségvetési célkitűzéseket, illetve intézkedéseket.

Magyarország és Svédország) a fenti területeket szorosabban koordinálják egymással. Az e tekintetben megfogalmazott vállalásaikat az Európai Szemeszter keretében a stabilitási/konvergencia programjaikban, valamint Nemzeti Reformprogramjaikban szerepeltetik. A vállalások, illetve azoknak teljesítésének az ellenőrzése és felügyelete állam- és kormányfői szinten történnek.

A gazdasági kormányzás további erősítésének céljából írta alá 25 tagállam⁴ (Csehország és az Egyesült Királyság maradt kívül) a gazdasági és monetáris unióbeli stabilitásról, koordinációról és kormányzásról szóló szerződést (röviden **stabilitási szerződés**), mely 2013. január 1-jén lépett hatályba. Formáját tekintve kormányközi szerződés, azonban a hatálybalépést követően 5 éven belül az EU jogi keretének részévé váljon a tartalma. A tartalma kizárólag az eurózóna tagállamai számára kötelező. A stabilitási szerződés tartalmaz egy fiskális paktumot (*fiscal compact*), amely bevezeti a tagállamokban az adósságféket (Az államháztartási egyenlegnek egyensúlyban kell lennie vagy többletet kell, hogy tartalmazzon), amelyet a nemzeti jogba be kell építeni (lehetőleg alkotmányos szinten). További fontos eleme, hogy az a tagállam, amely túlzott hiányeljárást áll, költségvetési és gazdasági partnerségi programot dolgoz ki, amely részletes leírást ad a túlzott hiánya hatékony és tartós kiigazításához bevezetendő és végrehajtandó strukturális reformokról. A részes tagállamok koordinálják nemzeti állampapír-kibocsátásukat a szerződő államok előzetesen bejelenti az Európai Unió Tanácsának és az Európai Bizottságnak.

A gazdaságpolitikai koordináció legfontosabb döntéshozó szerve a gazdasági és pénzügyminiszterek tanácsa, az ECOFIN. Ebben a tanácsi formációban a hagyományok szerint a miniszterek minden hónapban egyszer üléseznek, egy féléves elnökségi periódusban általában négy rendes ülést és egy informális ülést tartanak. Az euróövezet országainak pénzügyminiszterei általában a tanácsülést megelőző nap külön is összeülnek, ez az Eurogroup. Az ECOFIN tanács legfontosabb előkészítő fóruma a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság (Economic and Financial Committee, EFC), melyen tagállamonként egy-egy pénzügyminiszteri és jegybanki, magas rangú tisztviselő vesz részt.

8) A belső piac továbbfejlesztésének elméleti lehetőségei: adóharmonizáció

---

⁴ A magyar Országgyűlés 2013. március 25-én fogadta el a szerződés kihirdetéséről szóló törvényt.

Az adók kivetés joga az állami (fiskális) szuverenitás része. Olyan államháztartási bevétel, amely egyrészt alkalmas a közkiadások fedezésére, másrészt felhasználható gazdaságpolitikai és szociális célok megvalósítására. Az adóztatás jogát a (tag)állam átruházhatja szupranacionális szintre, de az adózás gazdaságpolitikai fontossága miatt ez általában más, jelentős gazdasági érdek megjelenése esetén történik csak meg.

A fentiekből következően az Unió közös adószabályozása részleges. Egyrészt azért, mert a tagállamok elvi, politikai megfontolásokból ragaszkodnak adószuverenitásukhoz. Másrészt a vámunió illetve a gazdasági integráció folyamata (főképp a GMU létrejötte) gazdaságpolitikai eszközt elvont tagállamoktól, így még fontosabbá vált az adóbevételek illetve adópolitikai eszközrendszer. Ennek következménye az is, hogy az Unióban az adózási kérdéseknek a mai napig egyhangú döntéshozatali eljárás keretében kell megszületniük a Tanácsban, az EP csupán véleményt nyilváníthat a kérdésben.

A Szerződés adózással foglalkozó része csupán általános elveket tartalmaz. Ilyen az adósemlegesség előírása, vagyis, hogy tilos azonos vagy versenyző hasonló termékeket másképp adóztatni attól függően, hogy külföldi, avagy hazai. Ugyanakkor a belső piac kialakítása elengedhetetlenül szükségessé tette a tagállami adórendszerek bizonyos mértékű összhangját. A különböző nemzeti adószabályok ugyanis átvehetik a vámok kereskedelemkorlátozó szerepét. A belső piac eltérő igényeinek megfelelően az adózás különböző területein a gazdasági integráció fejlődésével különböző mértékű harmonizáció jött létre. A közvetett adók szorosan összefüggnek áruk és szolgáltatások szabad mozgásának lehetőségével, mivel beépülnek az árba. Így itt viszonylag nagymértékben harmonizáció jött létre. Ezzel szemben a közvetett adózás területén csupán a négy szabadság érvényesüléséhez szükséges esetekben (pl. határon átnyúló ügyletek) készült egységes szabályozás.

Az áruk mozgása szempontjából legfontosabb és ezért legkorábban harmonizált adónem **hozáadottérték adó** (VAT/TVA/HÉA), ami a hazai terminológiában az általános forgalmi adó. Előnye, hogy arányos a fogyasztás mértékével, tehát arányban áll az adóalany valós gazdasági helyzetével. Itt annak érdekében, hogy belső piac működése biztosított legyen, de a tagállami adóbevételek se sérüljenek, az ÁFA alanyok határon átnyúló ügyletei esetében nem a nemzeti rendszerek közösségivé tétele történt, hanem a jelenlegi „átmeneti rendszerben” létrehozott „fordított” adózási eljárás keretében a vásárló a saját adóhatósága felé számol el a befizetendő áfával. Másrészt az adókulcsok megállapítása is részben tagállami hatáskörben maradt, csupán bizonyos intervallumokat határoz meg a közös szabályozás.

A közvetett adók másik típusa a **jövedéki adó**, amelyeket az ásványolajok energia termékek, dohányárúk és az alkoholttermékek esetében harmonizál az EU. Itt a fő cél az volt, hogy a belső piac úgy valósulhasson meg, hogy a tagállamok ne essenek el az addigi többletbevételeiket és megmaradjon ezeknek a termékek mozgásának fokozottabb ellenőrzése a határellenőrzés megszüntetése után. A jövedéki adó abból a szempontból is fontos, hogy számos más területtel is szorosan összefügg, illetve egyes szakpolitikák eszköze is lehet. (pl.: mezőgazdaság, közlekedés, energia, környezetvédelem, egészségügy). Az energiapiacok liberalizációja pedig szükségessé vált, hogy az ásványolajok mellett a jövedéki adó rendszerét terjesszék ki minden energiahordozóra („energia adó”).

A **közvetett adók** hatása a négy szabadság megvalósulására jóval kisebb, mivel nem befolyásolják közvetlenül a termékek és szolgáltatások árait, bár a beruházások helyét vagy éppen a más tagállambeli munkavállalást természetesen érintik. Így, mivel a belső piac működése itt kisebb mértékben ösztönzi a tagállamokat a harmonizációra, nem tapasztalunk olyan átfogó közös rendszereket, mint a közvetett adók esetében. A társasági adó területén leginkább csak bizonyos, vállalatok határon átnyúló tranzakcióinak liberalizálására születtek szabályok, annak érdekében, hogy a vállalkozások valóban élhessenek a belső piac előnyeivel. Ezen a területen jelent meg a „**káros adóverseny**” problémája, amely esetén a külföldi beruházások megszerzése érdekében a tagállamok egyre kedvezőbb adókonstrukciókat vezetnének be. Így azonban csökken költségvetésük bevételeik, torz adóstruktúrák jöttek létre, amelyek a munka adóterhének emelkedését eredményezték. Mivel kedvezőtlenül érinti a munkaerő piacot és torzítja a belső piaci versenyt, a tagállamok folyamatosan felülvizsgálják a társasági adószabályaikat ebből a szempontból és a károsnak ítélteteket felszámolják. A kérdés érzékenységet mutatja, hogy ehhez nem hoztak létre uniós jogszabály, hanem tagállamközi politikai megállapodás alapján folytatják le az eljárásokat.

A belső piac gyakorlata, a technológiai fejlődés és a globális válság következményei is azt mutatták, hogy a közvetett adók harmonizációjának kiterjesztése növelné az EU versenyképességét és előnyökkel járna. A Bizottság két olyan előterjesztést is közzétett, amely már átfogóan harmonizálna egyes közvetett adózási területeket. A **közös konsolidált társasági adóalap** (CCCTB) a több tagállamban is működő vállalatok társasági adó elszámolását egyszerűsítene, míg a **pénzügyi tranzakciós adó** (FTT) egy új, egységes pénzügyi forrást teremtene, amely egyben a gyorsan mozgó befektetések okozta stabilitás hiányt is korlátozná. A területek érzékenységet jól mutatja, hogy az előbbi javaslat tárgyalása nem halad, míg az utóbbi esetében a tagállamok egy része teljesen elzárkózó álláspontra

helyezkedett, míg egy másik csoport a Szerződés által biztosított megerősített együttműködés keretében kívánna bevezetni az új adót a csoporton belül.

9) A pénzügyi szolgáltatások szabályozásának fejlődése

A pénz- és tőke mozgások közvetlen liberalizációja az EU-tagállamokban 1994-re alapjaiban véve megvalósult, de egyes tényezők (pl. devizakorlátozások) még gátolták a szolgáltatások és a tőke szabad áramlását. Az EU felismerte, hogy egységes pénzügyi rendszer létrehozására van szükség annak érdekében, hogy a kontinens pénzügyi szektora meg tudjon felelni a GMU által kiteljesített belső piac kihívásainak. Az Unió célja egy olyan egységes pénzügyi piac létrehozása volt, melyben a befektetők hatékony védelemben részesülnek és biztosított a tőzsdék és más kereskedési rendszerek hatékony működése. Ennek érdekében az elmúlt tizenöt évben több jelentős reform is végrehajtásra került a pénzügyi szolgáltatások területén.

Az első fontos lépés a politikai célkitűzéseket tartalmazó **Pénzügyi Szolgáltatási Akcióterv** 1999. május 11-i elfogadása volt. Az Akcióterv több mint negyven részterületen tartalmazott intézkedéseket a következő stratégiai célok elérése érdekében:

- az egységes piac garantálása a pénzügyi szolgáltatási szféra számára;
- nyitott és biztonságos piacok megteremtése a befektetők számára;
- a felügyeleti és prudenciális szabályozások továbbfejlesztése és
- a piaci integrálódást hátráltató adózási akadályok megszüntetése.

A Lámfalussy-csoport 2001 februárjában tette közzé jelentését az európai tőkepiacok reformjáról. A **Lámfalussy-módszer** lényege egy négy szintű európai szabályozási rendszer kialakítása volt, amely a szabályokat az évekig tartó együtt döntési eljárás nélkül szakértői szinten fogadta el. Az első szintet az európai szabályozási alapelvek képezik. A második szint az első szintű alapelvek végrehajtási szabályrendszere, azaz a részletszabályok megalkotása, egy szakmai jogalkotó intézményen keresztül. Ezek kialakításában a tagállami szabályozó hatóságok, a Bizottság és az Európai Értékpapír Bizottság (ESC) szorosan együttműködve vesz részt. Az ESC mellett felállt az Európai Értékpapír-szabályozók Bizottsága (ESRC) is. A harmadik szint alapvetően az első és második szinten hozott közösségi jogszabályok tagállamok által történő átvétele és alkalmazása. A negyedik szintet a közösségi szabályok

szigorú kikényszerítése jelenti. A Lámfalussy-módszer alkalmazását 2004-ben kiterjesztették a tőkepiaci területen túl a banki és a biztosítási szektorokra is.

Az Akcióterv 2005 elejére megvalósult, az intézkedéscsomag minden jogszabálya elfogadásra került. A továbblépés irányát a **2005 májusában elfogadott keretprogram (Zöld Könyv)** szabta meg. A Zöld Könyv legfontosabb vezérelve az uniós pénzügyi piacok integrációjának továbbvitele, elsősorban az Akcióterv jogszabályainak megfelelő alkalmazása révén, és nem új jogszabályok elfogadása útján. A dokumentum két fontos prioritása a lakossági pénzügyi szolgáltatások határon átnyúló nyújtása, illetve a befektetési alapkezelés volt.

A 2008-ban kirobbant pénzügyi válság az euróövezet pénzügyi piacának fragmentálódásához vezetett. A válság rávilágított, hogy az állami szervek nincsenek megfelelően felkészülve arra, hogy globális piacokon működő, gyenge lábakon álló bankokat kezeljenek. 2010-ben hozzáálltak a **felügyeleti rendszer reformjához**, melynek eredményeképpen 2011 januárjától új, kétpilléres pénzügyi felügyeleti struktúra kezdte meg működését. A makroprudenciális felügyelet élén az **Európai Rendszerkockázati Tanács** ("European Systemic Risks Board" – ESRB) áll, mely figyelemmel kíséri, értékeli a pénzügyi stabilitási kockázatokat, korai figyelmeztetéseket ad ki az esetleg kialakuló rendszerszintű kockázatokról. A mikroprudenciális felügyeletért a **Pénzügyi Felügyeletek Európai Rendszere** felel, amelyen belül az EU tagállamok nemzeti felügyeleti hatóságai szilárd hálózatot alkotva az újonnan létrehozott **Európai Bankfelügyelettel** ("European Banking Authority" – EBA) és **Európai Értékpapír- és Piacfelügyelettel** ("European Securities and Markets Authority" – ESMA) együtt látják el az egyedi pénzügyi intézmények felügyeletét.

2012-re világossá vált, hogy a valódi Gazdasági és Monetáris Unió kialakításához integrált pénzügyi keretrendszer, ún. **bankunió** megteremtésére van szükség. A bankunió létrehozása az alábbi elemeket foglalja magában:

- 2014-ben jön létre az **Egységes Felügyeleti Mechanizmus** ("Single Supervisory Mechanism", SSM), mely az EKB-ból és a nemzeti felügyeletekből fog állni. Az EKB az EU-tagállamok összes bankjára felügyeleti és megelőzési beavatkozási jogkört kap;
- A **tőkekövetelményekre vonatkozó módosított szabályok** (CRD IV/CRR jogszabálysomag);
- **Bankszanálási** ("Bank resolution regulation", BRR) **irányelv**: közös szabályok lefektetése a bankcsődök megakadályozása, illetve a pénzügyi nehézségekkel küzdő bankok helyzetének rendezése céljából;

- **Betétvédelmi garanciarendszer** ("Deposit Guarantee Schemes", DGS) bevezetése annak érdekében, hogy a betétesek megtakarításai és befektetései EU-szerte védelemben részesüljenek, s ezáltal helyreálljon a bankszektorba vetett bizalom;
- **Európai szintű szanálási mechanizmus** ("Single Resolution Mechanism", SRM): Forrását a pénzügyi intézetek hozzájárulásai képeznék. Támogatást nyújthatna az uniós bankfelügyelet alá tartozó bankok szanálásához a nem életképes bankok szabályos felszámolása és az adófizetők pénzének védelme érdekében.

10) Gazdasági integráció és versenyképesség – az Európa 2020 stratégia

A *Lisszaboni Stratégiát* 2000-ben indították el azzal a fő céllal, hogy 2010-re az Európai Unió a világ legversenyképesebb térségévé váljon. Ennek érdekében e következő fő célokat fogalmazták meg:

- (1) A tudásalapú társadalom és gazdaság megteremtése.
- (2) A dinamikus gazdasági növekedés (a makrogazdasági teljesítmény javítása).
- (3) A világgazdasági, globális piacon a gazdasági versenyképesség biztosítása.
- (4) A gazdasági fejlődés környezeti szempontokat figyelembe vevő fenntarthatósága.
- (5) A szociális integráció, s ennek keretében a lehetőség szerinti teljes foglalkoztatottság és a szociális gondoskodás új európai modelljének kialakítása.

A program kitűzte, hogy az EU tagállamai GDP-jük 3 %-át fordítsák kutatás-fejlesztésre.

Már az évtized első felében kiderült azonban, hogy sem a versenyképességi célokat, sem a kutatás-fejlesztési célkitűzést nem tudják teljesíteni a tagállamok. A jelenlegi évtizedre szóló, 2010 júniusában elfogadott **Európa 2020 növekedési stratégia** felmérte elődje gyengeségeit, és három prioritást (intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés), új elemként pedig **öt számszerűsített célt** határozott meg:

- 1) a 20-64 éves népesség foglalkoztatási rátájának 75 százalékra emelése, többek között a fiatal, az idősebb, illetve az alacsony képzettségű munkavállalók nagyobb mértékű foglalkoztatása, valamint a legális migránsok fokozottabb integrációja révén;

- 2) a kutatás-fejlesztés feltételeinek javítása úgy, hogy ezen a területen a köz- és a magánszféra beruházásainak együttes mértéke elérje a GDP 3 százalékát;
- 3) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának az 1990-es szinthez képest 20 százalékos csökkentése, a megújuló energiaforrások arányának 20 százalékra való növelése a teljes energiafogyasztásban, illetve az energiahatékonyság 20 százalékkal történő növelése;
- 4) a képzettségi szint javítása, különösen törekedve arra, hogy kevesebb mint 10 százalékra mérséklődjön a korai iskolaelhagyás aránya és egyidejűleg legalább 40 százalékra nőjön a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkező 30-34 éves korúak aránya;
- 5) a társadalmi befogadás elősegítése, mindenekelőtt a szegénység csökkentése révén, legalább 20 millió ember kiemelésével a kirekesztődés fenyegetettségéből.

A három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás azt hivatott elősegíteni, hogy az Unióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. A célkitűzések európai szintű megvalósulását a nemzeti reformprogramokban lefektetett nemzeti szintű vállalások teszik lehetővé. A célok eléréséhez az EU három eszközt társított: a meglévő uniós eszközök mellett az EU hét ún. **„zászlóshajó kezdeményezése”** segít a célok elérésében:

- 1) „Innovatív Unió” a kutatásra és innovációra fordított finanszírozás javítására;
- 2) „Mozgásban az ifjúság” az oktatási rendszerek teljesítményének növelésére;
- 3) „Európai digitális menetrend” az egységes digitális piac előnyeinek kiaknázására;
- 4) „Erőforrás-hatékony Európa” a gazdaság fenntartható növekedéséért;
- 5) „Iparpolitika a globalizáció korában” a vállalkozások (különösen a kis és közepes vállalkozások) üzleti környezetének javítására;
- 6) „Új készségek és munkahelyek menetrendje” a munkaerőpiacok modernizálására;
- 7) „Szegénység elleni európai platform” a szociális és területi kohézió biztosításáért.

Az uniós tagállamok mindegyike elkötelezte magát amellet, hogy teljesíti az Európa 2020 stratégiában megfogalmazott célkitűzéseket. Az EU2020 stratégia sikeres megvalósítása érdekében a gazdaságpolitikai koordináció évente ismétlődő ciklusa, az ún. **európai szemeszter** került kialakításra. A szemeszter azzal indul, hogy az Európai Bizottság ősszel elfogadja az éves növekedési jelentést (Annual Growth Survey, AGS), melyben meghatározza, hogy a következő évben mely célok jelentenek prioritást az EU számára a

növekedésösztönzés és a munkahelyteremtés terén. A Bizottság ezt követően részletesen elemzi a gazdasági és strukturális reformokról szóló tagállami programokat, és a következő 12–18 hónapra ajánlásokat fogalmaz meg az egyes tagállamok számára.